

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Історичний факультет

Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених

Центр краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька

Установа освіти «Вітебський державний університет імені П. М. Машерова»

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди

Історичний факультет

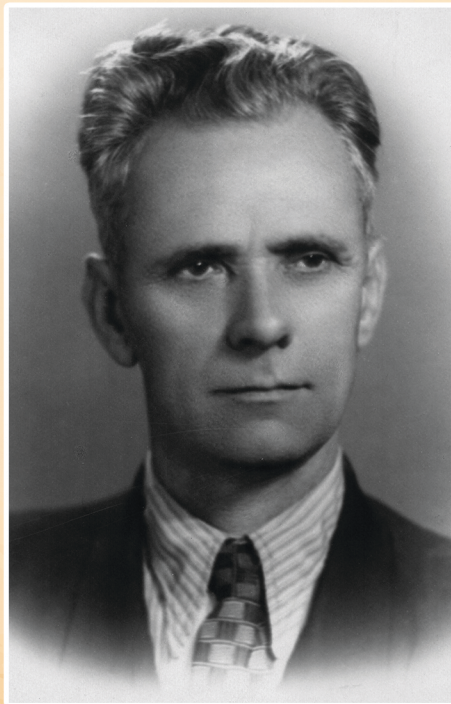
Харківський національний медичний університет

Центр медичного краєзнавства імені професора В. Д. Отамановського

Матеріали

XXXVIII-ї Міжнародної краєзнавчої конференції
молодих учених

***«Краєзнавство та краєзнавці:
досвід минулого та сьогоденні завдання
(до 120-річчя від дня народження
професора А. Г. Слюсарського)»***

Харків 2021 р.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Історичний факультет

Наукове товариство студентів, аспірантів, докторантів
і молодих вчених

Центр краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька

Установа освіти «Вітебський державний університет
імені П. М. Машерова

Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

Історичний факультет

Харківський національний медичний університет

Центр медичного краєзнавства
імені професора В. Д. Отамановського

МАТЕРІАЛИ XXXVIII-ї МІЖНАРОДНОЇ
КРАЄЗНАВЧОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

**«КРАЄЗНАВСТВО ТА КРАЄЗНАВЦІ :
ДОСВІД МИНУЛОГО
ТА СЬОГОДЕННІ ЗАВДАННЯ**

**(до 120-річчя від дня народження
професора А. Г. Слюсарського)»**

Харків — 2021

УДК 908:94 (477) (063)
М34

*Затверджено до друку науково-методичною радою
Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька
ХНУ імені В. Н. Каразіна
(протокол № 1 від 05 січня 2021 року)*

Матеріали XXXVIII-ї Міжнародної краєзнавчої конференції молодих учених «Краєзнавство та краєзнавці : досвід минулого та сьогоденні завдання (до 120-річчя від дня народження професора А. Г. Слюсарського)». — Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2021. — 164 с.

Матеріали традиційної XXXVIII-ї Міжнародної краєзнавчої конференції молодих вчених включають тези доповідей і повідомлень, присвячених різноманітним питанням краєзнавства та суміжних наук. Збірник розрахований на всіх тих, хто цікавиться проблемами краєзнавства.

Материалы XXXVIII-й Международной краеведческой конференции молодых ученых «Краеведение и краеведы : опыт прошлого и сегодняшние задачи (к 120-летию со дня рождения профессора А. Г. Слюсарского)». — Харьков : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2021. — 164 с.

Материалы традиционной XXXVIII-й Международной краеведческой конференции молодых ученых включают тезисы докладов и сообщений по вопросам краеведения и смежных наук. Сборник рассчитан на всех тех, кто интересуется проблемами краеведения.

УДК 908:94 (477) (063)

М34

© Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна, 2021
© Центр краєзнавства імені
академіка П. Т. Тронька, 2021
© Автори, 2021

ЗМІСТ

Від оргкомітету	8
Bhardwaj Vikram A Local History of Folk Beliefs Traditions and Cultural Memory in the Shimla Hills.....	9
Андрющенко Владислав Волчанск и его храмы во второй половине XVII – в начале XX вв.	10
Аргунова Анна Поселенські пам'ятки бондарихінської культуриверхньоїтечіїСіверськогоДінця.....	11
Артемова Людмила Меценатська діяльність Терещенків у Глухові. Історіографія проблеми.....	13
Бегларян Карен Хорошівський Вознесенський жіночий монастир, як пам'ятка матеріальної культури Слобожанщини...	15
Бурчак Костянтин Нові відомості про полтавські підземелля: краєзнавчо-археологічний зріз.....	16
Водославський Тарас Діяльність Лазаря Винничука — посла до Галицького крайового сейму від Станиславівського повіту (1908–1914 рр.).....	18
Гайденко Вероніка Виникнення медичної освіти для жінок в Харкові.....	23
Гергаев Александр Телевидение Витебского университета как корпоративное аудиовизуальное средство массовой информации и инструмент формирования компетенций молодёжи в области массовых коммуникаций...	25
Дмитренко Юлія Видові листівки Харкова як історичне джерело (1950–1980-х рр.).....	28
Дударчук Любомир Образ радянської системи освіти на шпальтах преси райхкомісаріату «Україна» (1941–1944).....	30
Ермакова Наталля Культурна-маркірування лексеми ў мове сучасных беларускіх СМІ.....	33
Зенькович Карина Розвиток авіаційної галузі України у XX ст.	36
Иванов Василий Харьковское епархиальное женское училище как губернский центр образования для девиц в Харькове начала XX века.....	39

Льїн Вадим Володимир Олександрович Белоусов як представник лікарсько-викладацької спільноти радянського Харкова.....	41
Кейс Серафима Мистецтво натюрморту в творчості І. І. Базилевського.....	43
Кравчук Олена Краєзнавча діяльність А. Річинського.....	45
Ковальова Анастасія ТОП-10 жінок у «пантеоні героїв» Харкова.....	48
Кобець Дмитро Вплив Мустафи Кемала Ататюрка на регіональну політику Малої Азії.....	50
Козак Владислав Шарівський палацо-парковий ансамбль: культурна цінність та туристична атрактивність...	52
Кондра Марина Основні напрями науково-педагогічної діяльності М. І. Лілеєва.....	54
Кузьменко Євгеній Традиції шанування чудотворних ікон Пресвятої Богородиці на Полтавщині (середина ХІХ – початок ХХІ ст.).....	55
Лещенко Юлія Образ Харкова на сторінках радянських путівників.....	60
Матей Юлія Археологічна спадщина видатного краєзнавця Луганщини Сергія Олександровича Локтюшева..	61
Миклушонок Наталія Меморіалізація російської трагедії 1943 года.....	63
Михайлов Олександр Обрання професора А. Г. Слюсарського головою Харківського відділення УТОПІК	69
Мірошниченко Надія М. М. Неплюев та Л. М. Толстой — однодумці чи опоненти?	71
Новак Олександр Мистецтвознавчі студії пам'яткоохоронців Харкова (1919–1930-ті рр.).....	73
Окатенко Віталій Нові дослідження Центральної групи Люботинського могильника скіфського часу.....	75
Павлюкова Поліна Дослідження особливостей орнаменту кераміки пам'ятки Генералка 2 методом формування техніко-типологічних груп.....	77

Пархоменко Віктор Монографія професора В. Г. Аверіна «Мисливість» (1927) та дані до її аналізу.....	78
Пацація Мерабі, Яцик Єлизавета Тиск влади на лікарів та науковців: приклад з біографії харківського професора С. В. Коршуна.....	80
Письменна Юлія Музей археології ХНУ імені В. Н. Каразіна на сучасному етапі.....	82
Попович Вадим Мовою періодики: студенти 1960-80-х рр. на сторінках газети «Харківський університет».....	84
Проказа Вікторія Внесок Д. І. Багалія в регіональну історію (за матеріалами листування Д. І. Багалія з Є. К. Редіним).....	85
Рига Данило Спортивні ігри гімназистів Чернігівської чоловічої гімназії та спортивні ігри чернігівської молоді у 1920-х рр.	87
Русановський Євген, Захарова Анна Вплив Харківського університету на розвиток швидкої медичної допомоги у Харкові.....	91
Сабадаш Влада Історична політика та репрезентація образу українсько-російсько-російського братерства в символічному просторі Харкова (спроби компоративного аналізу).....	92
Савченко Тетяна, Федоров Ілля Унікальні риси сакральної архітектури на Волині як наслідок утворення уніатської церкви.....	98
Самчук Вікторія Зооморфні мотиви на декоративних тканинах із фондів Музею етнографії Волині та Полісся на виставці у Волинському краєзнавчому музеї.....	100
Сарапина Анастасія «Північний Голлівуд» Торонто та Ванкуверу.....	102
Свиридов Олександр Метафорика спасіння у творах Г. С. Сковороди періоду мандрування Слобожанщиною.....	105
Сегіда Катерина Краєзнавство у вищій школі: досвід підготовки географів в Україні.....	108

Семененко Анастасія Громади студентів із Наддніпрянщини у міжвоєнній Польщі.....	111
Сидоренко Андрій Краєзнавча проблематика у науковій спадщині генерал-хорунжого Всеволода Петріва.....	113
Сидоренко Володимир Роль особистості в регіональній історії: на прикладі діяльності Сергієнко Лідії Василівни та волейбольних команд ТТБ та ДСТ «Локомотив» у місті Конотоп Сумської області.....	115
Скус Ольга Архівно-слідча справа краєзнавця, музейного діяча та археолога Теодосія Мовчанівського.....	116
Степура Алина Дети Витебщины в период германской оккупации 1941–1944 гг.: потенциальные направления исследований.....	120
Тарасенко Олексій Писаревський Степан (Стефан) — слобожанський поет у священницькій рясі.....	122
Тригубець Дарина Відзначення Дня Незалежності України у 1992 році в Ковельському районі Волинської області	124
Трофименко Ірина Святування Дня Харківського університету (з 1990-х рр. до сьогодні): чи утвердилася традиція?	125
Узких Светлана Роль цифровых технологий в работе историка-краеведа. Практический опыт 3D художника в сотрудничестве с историками, археологами и краеведами....	127
Ушкварок Дар'я Значення архівів та бібліотек у краєзнавчо-туристичних дослідженнях.....	130
Фірсова Маргарита Від герба до логотипу: еволюція міської символіки Харкова.....	134
Хромова Вікторія Соціальне становище духівництва на Чернігівщини в 30-х роках ХХ століття.....	136
Шаповалова Анастасія Від критичного до соціалістичного реалізму: ідейні пошуки у мистецтві 1917–1950 рр.	137
Юхимчук Микола Віртуальна екскурсія по виставці «Панство на дозвіллі» Волинського краєзнавчого музею.....	139

Янкул Олексій Статистико-інформаційний збірник «Харьковский календарь» (на 1869–1917 рр.): аналіз комплексу джерел.....	141
Шкільна секція	144
Андріянова Діана Археологічний туризм на Харківщині: історія та стан розвитку в епоху пандемії COVID-19.....	144
Лагода Надія Роль храмових свят в традиційно-обрядовій культурі жителів Великобілозерського району Запорізької області.....	146
Токар Вікторія Ім'я Іллі Мечникова на карті світу.....	150
Чеботарьов Єгор Вшанування пам'яті про Д. І. Багалія на регіональному та державному рівнях (1920–2020-ті рр.).....	151
Фотолітопис конференції	154
Список закладів вищої та середньої освіти, наукових установ, інших організацій	157
Автори кращих доповідей і лауреати премій	159
Пам'ятні дати на 2021 рік	161

вати в мисливському відношенні Україну я зробив ще в 1923 році» [1]. Таким чином, Віктор Григорович, одним з перших зробив спробу зоогеографічного районування України та його ім'я необхідно поставити з іншими основоположниками в цій галузі — А. А. Браунером, О. М. Нікольським, М. А. Мензбіром.

«Календар періодичних явищ у житті звірів та птахів на Україні» (с. 71) вказує по кожному місяцю основні події в житті тварин. Проте окрім даних про вихід зі сплячки, линьку, народження дитинчат тощо, наведено низку даних зі спостережень автора та літератури, що збагачує надану інформацію.

Більш детальний аналіз цієї монографії буде опубліковано автором у вигляді статті в найближчий час.

Автор висловлює подяку за редагування тексту Н. Б. Щebetюк та О. В. Василюку.

Список джерел і літератури

1. Аверин В. Г. Отчет о 1-ой Всеукраинской выставке охоты и рыболовства 22-29 июля 1923 года в г. Харькове // Охота и рыболовство. 1923. № 5-6. С. 9-24.
2. Аверин В. Г. Мисливство. Порадник укр. мисливця. Харків : «Радянський селянин», 1927. 250 с.
3. Охотники и экологи против весенней охоты. Антология (1898–2012). Киев, 2013. 264 с.
4. Пархоменко В. В. Дані до аналізу тематики наукових праць професора В. Г. Аверіна // Історія освіти, науки і техніки в Україні. 2019. Вип. 14. С. 482-487.

Пацация Мерабі, Яцик Єлизавета
(ХНУ імені В. Н. Каразіна)

ТИСК ВЛАДИ НА ЛІКАРІВ ТА НАУКОВЦІВ: ПРИКЛАД З БІОГРАФІЇ ХАРКІВСЬКОГО ПРОФЕСОРА С. В. КОРШУНА

Як відомо, трьома головними функціями медицини є збереження, відновлення та поліпшення здоров'я. Та деякі випадки з історії

демонструють нам приклади використання цієї науки із протилежною метою, а саме для навмисного спричинення шкоди здоров'ю. Зазвичай до цієї функції лікарі звертаються не за власним бажанням, а в результаті тиску з боку владних структур. Історія зберігає чимало прикладів такого впливу влади на медицину, але в цьому дослідженні наша увага була сконцентрована на випадку з біографії вихованця Харківського університету, професора Степана Коршуна. Незвичність та слабке висвітлення згаданої сторони лікарської професії робить цю тему важливою та актуальною для дослідження.

Спроби використання медиків у боротьбі з ворогами (зовнішніми чи внутрішніми) траплялись в різні часи історії. Цьому сприяли в першу чергу глибокі знання медиків у галузі здоров'я та властивостей певних речовин впливати на організм. Приклади тиску на лікарів та науковців задля використання їхніх знань та практичних навичок проти здоров'я людей мали місце в різні часи, але найбільших масштабів використання медицини владою деяких держав набуло в ХХ ст. Зазвичай для ілюстрації цього феномену обирають історію Німеччини та Японії в період Другої світової війни, але й радянська історія має приклади використання медиків «не за призначенням». Один з таких прикладів стосується Харкова.

Коли в 1920-ті рр. у світі стали говорити про можливість розробки бактеріологічної зброї, радянська влада звернула увагу на харківського професора С. В. Коршуна як першого кандидата на посаду лідера подібних досліджень. Степан Коршун був вихованцем медичного факультету Харківського (Каразінського) університету та ще в студентські роки проявив свої здібності в боротьбі з бактеріальними інфекціями. Після закінчення університету він займався дослідженнями в бактеріологічній лабораторії Харківського медичного товариства. У 1903 р. захистив докторську дисертацію за темою про біологічний зв'язок між токсинами та ензимами. Після цього він не лише очолював Харківський бактеріологічний інститут, а й викладав у рідному університеті. У 1923 р. С. В. Коршун очолив Московський бактеріологічний інститут імені І. І. Мечникова. Ймовірно, це призначення стало першим кроком держави до налагодження військових експериментів, оскільки приблизно в цей час професора Коршуна запросили до штабу Червоної Армії та запропонували очолити розробку бактеріологічної зброї. Медик відмовився, і вже через кілька років його та його колег почали примушувати до співпраці силою

та залякуванням, створивши штучну «справу мікробіологів». За однією з версій, більшість арештованих і допитаних у в'язниці науковців погодилися співпрацювати з військовими, але Степан Коршун, якого судили як лідера антирадянської організації мікробіологів, відмовився працювати на шкоду людству та покінчив життя самогубством в камері Бутирської тюрми.

Біографія харківського мікробіолога Степана Коршуна демонструє яскравий приклад невідступності, як реакцію на спробу використати його знання проти людства. Цей лікар та науковець всю свою кар'єру захищав та рятував страждених, тому, коли йому запропонували працювати на шкоду людям, він віддав власне життя, щоб довести непохитність своєї волі та вірність гіпократівському принципу «не нашкодь».

Письменна Юлія

(ХНУ імені В. Н. Каразіна)

МУЗЕЙ АРХЕОЛОГІЇ ХНУ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Музей археології ХНУ імені В. Н. Каразіна являє собою установу європейського масштабу, унікальний майданчик історичної науки в Україні, він є своєрідною візитівкою не лише Харківського університету, а й міста Харкова.

Актуальність теми обумовлена тим, що Музей археології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна має велике значення для вивчення історії університету, він є майже ровесником самого університету, а також історії розвитку музейної справи в Україні.

Вивчення історії формування музейних колекцій є досить новою та дуже актуальною в сучасних музеєзнавчих дослідженнях. Формування музейних колекцій університету активно відбувалося впродовж багатьох років і мало велике значення для створення університетського археологічного музею.

Знаковою подією в подальшій діяльності з популяризації та організації зберігання пам'яток матеріальної культури Харківського університету імені В. Н. Каразіна стало відкриття 20 листопада 2015 р.